

Temat: Tekst dziennikarski

Czas realizacji: 1 godz.

Cele zajęć

■ Cel ogólny

Zdobycie wiedzy na temat pojęcia dziennikarstwa, tekstu dziennikarskiego i umiejętności wskazania podstawowych wyróżników przekazów dziennikarskich.

■ Cele szczegółowe

Uczeń:

- z zaangażowaniem bierze udział w dyskusji,
- charakteryzuje pracę dziennikarza,
- przedstawia, na czym polega specyfika tekstu dziennikarskiego wśród innych testów piśmiennictwa,
- gromadzi argumenty na określony temat,
- wymienia zasady organizacji tekstu dziennikarskiego,
- analizuje różne teksty i wskazuje cechy charakterystyczne przekazu dziennikarskiego,
- poszukuje tematów będących źródłem tekstu dziennikarskiego.

■ Metody i formy pracy:

- metody aktywizujące – asocjogram, burza mózgów, dyskusja,
- rozmowa kierowana,
- ćwiczenia redakcyjne,
- praca z tekstem i materiałem audiowizualnym.

■ Środki dydaktyczne:

- karta pracy: *Tekst dziennikarski*,
- materiały dla nauczyciela: *Tekst dziennikarski*,
- „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.3.”, red. L.Adrabińska-Pacuta, A.Hęcia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN,
- fragmenty różnych tekstów z zakresu piśmiennictwa,
- komputer z dostępem do komputera, m.in. : słowniki, wikipedia i in.,
- komputer, tablica, arkusze papieru, flamastry.

■ Przebieg lekcji

1. Faza wstępna (5 min.)

- Nauczyciel prosi, by uczniowie wskazali, gdzie można spotkać się z tekstami dziennikarskimi, co musi charakteryzować tekst/ program, by można było o nim powiedzieć, że należy do dziennikarstwa. Uczniowie wypowiadają się na forum, a nauczyciel zapisuje na tablicy propozycje uczniów.

Temat: Tekst dziennikarski

2. Faza realizacyjna

a) Co wyróżnia dziennikarstwo wśród różnych form piśmiennictwa?/ praca indywidualna z komputerem, burza mózgów (13 min.)

Uczniowie sami przy użyciu komputera wyszukują w dostępnych źródłach podane poniżej definicje (korzystają ze słowników, encyklopedii internetowych itp.)

- Wyszukanie i zapoznanie się uczniów z definicją pojęcia: **'piśmiennictwo'** (przykładowa definicja znajduje się w *Materiałach dla nauczyciela*).
Uczniowie wypowiadają się na temat tego, czy łatwo jest rozróżnić różne formy piśmiennictwa. Co stanowi o ich specyfice (język, styl, składnia, tematyka itp.).
- Wyszukanie i zapoznanie się z pojęciem **'publicystyka'** (przykładowa definicja znajduje się w *Materiałach dla nauczyciela*). Wspólne rozstrzygnięcie kwestii, czy dziennikarstwo należy utożsamiać z publicystyką i czy zawsze teksty dziennikarskie są subiektywne? Chętni uczniowie wypowiadają się na zadany temat.
- Przeprowadzenie dyskusji na temat: *Co nadaje się na informację prasową?* Uczniowie wymieniają się poglądami związanymi z ich postrzeganiem pojęcia: *'dziennikarstwo'*.
- W formie mapy myśli uczniowie zapisują skojarzenia związane z pojęciem **'dziennikarstwo'** (*Karta pracy, zad.1.*).
- Wybrany uczeń na forum prezentuje wynik swej pracy.

b) Specyfika tekstu dziennikarskiego/ praca w parach i indywidualna (15 min.)

- Wskazanie przez uczniów wśród tekstów zawierających różne formy piśmiennictwa tego, który można zakwalifikować jako tekst dziennikarski. Nauczyciel rozdaje uczniom fragmenty tekstów (przykładowe teksty w *Materiałach dla nauczyciela*).
- Uczniowie po przeanalizowaniu różnych tekstów próbują samodzielnie stworzyć definicję pojęcia: **'dziennikarstwo'** (*Karta pracy, zad.2.*). Porównanie definicji uczniowskich z innymi, dostępnymi w słownikach, encyklopediach, w Internecie (przykładowa definicja znajduje się w *Materiałach dla nauczyciela*).
- Dyskusja na temat tego, czy łatwo jest np. rozróżnić tekst literacki, reportaż literacki, artykuł popularnonaukowy od tekstu dziennikarskiego. Co stanowi podstawę ich rozróżniania. Nauczyciel prosi, by uczniowie, pracując w parach, przyporządkowali rozdane przez nauczyciela teksty do różnych odmian języka i wskazali charakterystyczne cechy tych odmian języka, a następnie wnioski zapisali (*zad. 3 z Karty pracy*).
- Po ustalonym czasie wybrany uczeń z pary prezentuje wyniki pracy.

c) Poszukiwanie tematów dziennikarskich/ burza mózgów, praca w parach i indywidualna (10 min.)

- Burza mózgów i dyskusja na temat: *„Co powinno stanowić temat tekstu dziennikarskiego?”*. Rozważanie przez uczniów problemu, z czego wynikają różnice w doborze tematów medialnych (sposób przekazu, zasięg, grupa docelowa itp.). Zapisanie przez nauczyciela wniosków na tablicy.
- Nauczyciel prosi, by uczniowie zastanowili się, jakimi tematami powinni zajmować się szkolni dziennikarze. Prosi, by uczniowie, pracując w parach, znaleźli takie tematy dla szkolnego dziennikarstwa.
- Uczniowie szukają ciekawych tematów związanych z życiem szkoły i zapisują tematy, które warto by zrealizować w formie drukowanej - w szkolnej gazecie (*Karta pracy, zad. 4.*)

Temat: Tekst dziennikarski

- Po ustalonym czasie jedna osoba z pary prezentuje na forum propozycje tematów dla szkolnych dziennikarzy.

3. Faza podsumowująca (3 min.)

- Dyskusja na temat tego, czy szkolne dziennikarstwo jest gorszą odmianą dziennikarstwa, czy spełnia najważniejsze wymogi dziennikarstwa, jakimi są informowanie i wyrażanie opinii. Swobodne wypowiedzi uczniów na zadany temat.

■ Ewaluacja/samodzielna praca uczniów

Wykonaj zad.7, str. 72 z podręcznika „ Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.3.”, red. L.Adrabińska-Pacuta, A.Hącia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN (określ, jakie zjawiska z życia codziennego w swoim krótkim żartobliwym tekście „Duży Expressik” opisuje Stefania Grodzieńska i napisz na podstawie jednego z jej żartobliwych tekstów poważną notatkę prasową)

Temat: Tekst dziennikarski

KARTA PRACY

1. W formie mapy myśli zapiszcie wasze skojarzenia związane z pojęciem: *dziennikarstwo*

DZIENNIKARSTWO

2. W definicję pojęcia 'dziennikarstwo', uwzględniając cechy, formę i sposób przekazu

.....

.....

.....

.....

3. Po przeanalizowaniu różnych tekstów wskaż, do jakich odmian języka należy każdy z tych tekstów i jakie są wyznaczniki tej odmiany, cechy stylowe widoczne w tych tekstach

a) Tekst I:

cechy:.....

.....

.....

b) Tekst II:

cechy:.....

.....

.....

c) Tekst III:

cechy:.....

.....

.....

d) Tekst IV:

cechy:.....

.....

.....

e) Tekst V:

cechy:.....

.....

.....

f) Tekst VI :

cechy:.....

.....

.....

Temat: Tekst dziennikarski

4. Wskażcie po 5 tematów z życia szkoły, uczniów, współczesnych nastolatków, które mogłyby stanowić podstawę tekstu dziennikarskiego w szkolnej gazetce (np. w formie artykułu). Krótko opiszcie każdy z tematów

a) Temat 1. :

.....
.....

b) Temat 2. :

.....
.....

c) Temat 3. :

.....
.....

d) Temat 4.:

.....
.....

e) Temat 5.:

.....
.....

Temat: Tekst dziennikarski

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA

1. Definicja *piśmiennictwa*

Piśmiennictwo - ogół wypowiedzi językowych utrwalonych w piśmie, pełniących określone funkcje w różnych dziedzinach życia społecznego; obejmuje m.in. literaturę piękną, publicystykę, dzieła naukowe i popularnonaukowe, dokumenty życia zbiorowego.

2. Definicja *publicystyki*

Publicystyka (łac.) – subiektywne gatunki wypowiedzi w środkach komunikacji społecznej (prasa, radio, telewizja, Internet, książka, wydawnictwa jednorazowe) na publicznie interesujące w danym momencie tematy (Encyklopedia PWN)

3. Definicja *dziennikarstwa*

Dziennikarstwo – działalność polegająca na zbieraniu i upublicznianiu za pomocą środków masowej komunikacji informacji o wydarzeniach, ludziach oraz problemach.

Dziennikarstwo można podzielić na:

- profesjonalne (wykonywane przez dziennikarzy) oraz nieprofesjonalne,
- prasowe, radiowe, telewizyjne i internetowe,
- komercyjne (realizowane dla zysku właściciela mediów) oraz niekomercyjne (dla organizacji państwowych, społecznych, religijnych oraz innych *non-profit*);
- lokalne, krajowe i międzynarodowe;
- polityczne, gospodarcze, sportowe, kulturalne i inne.

4. Przykłady różnych tekstów z zakresu piśmiennictwa

Tekst nr 1

Sposób na paparazzich

Jak poradzić sobie z dokuczliwymi paparazzi? Taki problem trapi niejedną gwiazdę show biznesu, a nad jego rozwiązaniem myślą nawet naukowcy. Adam Harvey z New York University postanowił pomóc zmęczonym dokuczliwymi fotografami celebrytkom i wymyślił specjalną broń przeciwko niechcianym zdjęciom. Harvey przerobił standardową damską torebkę, wyposażając ją w specjalne urządzenie, które wyczuwa błysk lampy aparatu fotograficznego i reaguje na niego dokładnie takim samym oślepiającym błyskiem, wskutek czego większość sfotografowanego kadru jest naświetlona i zdjęcie nadaje się tylko do wyrzucenia. Czujnik optyczny jest w stanie reagować na lampy błyskowe z graniczną wartością czasu ekspozycji 1/125 i o kącie do 45 stopni. Błysk wywołany jest przez diodę LED o wysokiej jasności. Wystarczy, że zaatakowana przez fotografów gwiazda podniesie torebkę i zbliży ją do swojej twarzy, a paparazzi zostaną pozbawieni cennego kadru. Naukowiec pracuje teraz nad podobnym urządzeniem dla osobistości show biznesu płci męskiej — w tym celu musi on opracować aparat nieco mniejszych rozmiarów.

(<http://newsnaukowy.blox.pl/2009/07/Sposob-na-paparazzich.html>)

Temat: Tekst dziennikarski

Tekst nr 2

W nocy szalały pociski i „szafy”. A jednak noce były lepsze. W nocy najwięcej było akcji. Takich dla cywilów. Na ochotnika. Tylko w nocy dało się przesunąć barykadę. Bo właśnie o to chodziło. Raz. Pamiętam. Widocznie straciliśmy kawałek terenu. A może to taktyka. Bo trzeba było przesunąć barykadę o ileś metrów. W naszą stronę. Na Rybakach. Już niedaleko przed Wytwórną. Zbiórka. Ochotników. O pierwszej czy o drugiej. Sporo nas. Dwudziestu paru chyba. Łopaty. Kilofy. Łomy. Wszystko rozdane. Ruszamy (...) Dochodzimy do celu. Wszystko idzie w ruch. Za barykadą był jeszcze kawałek Rybaków. I wylot. Chyba zniżająca się jezdnia. Przeprowadzenie barykady było dosłowne. Płyta po płycie. Każdy kawał bruczku. Szyna po szynie. (Chyba tych narzędzi, które wymieniałem, nie rozdawali do tego; pomyliłem to z inną akcją nocną). Noc nie była długa. W każdej chwili mogło wybuchnąć nie wiadomo co. Cisza coraz bardziej robiła się podejrzana. Więc tempo. Tempo. Ruch. A dużo rzeczy ciężkich i brzęczących.

M.Białoszewski „Pamiętnik z Powstania Warszawskiego” (fragm.)

Tekst nr 3

Wyrazy lek i leczyć są archaiczne – ich rdzeń jest pochodzenia indoeuropejskiego, a więc wspólny dla dawnych i współczesnych form obu tych wyrazów w wielu językach europejskich. Medyczne znaczenie wszystkich starogermańskich odpowiedników polskiego słowa leczyć było jednak tylko jednym z aspektów znaczenia ogólnego: znaczyło ono przede wszystkim tyle co „wyciągnąć” – w tym również „wyciągnąć chorobę z chorego organizmu”. Takie znaczenie słowa leczyć („wyciągnąć”) funkcjonowało również w języku polskim jeszcze w XVI wieku – co zostało zaświadczone w Herbarzu Marcina Siennika (Kraków, 1568), w przepisie na robienie niebieskiej farby („A gdy będziesz chciał modrość z onego bochna wyleczyć...” – w znaczeniu „wyciągnąć”, „wydobyć”). Ponadto, badania porównawcze wśród języków pozastawiańskich definiują magiczne znaczenie słowa leczyć jako „zamawianie, zaklinanie choroby przez lekarza-czarownika”.

(za: http://www.kwadryga.pl/artykuly_naukowe/)

Tekst nr 4

W ciągu najbliższych pięciu lat czytelnictwo prasy wzrośnie nawet o kilkanaście procent - przewidują badacze z MillwardBrown. Ale to nie znaczy, że wszyscy będziemy czytać na papierze. Dziś prasę czyta 86 proc. Polaków.

- W najbliższych latach ta liczba wzrośnie, głównie za sprawą większej konsumpcji prasy cyfrowej - twierdzi Izabella Anuszevska z firmy MillwardBrown, która przeprowadziła badanie na zlecenie Izby Wydawców Prasy.

Już teraz 10 proc. czytelników prasy sięga po wydania cyfrowe. Ta liczba szybko rośnie i za rok wyniesie najprawdopodobniej 17,5 proc. Badacze twierdzą, że podobne wzrosty czekają branżę także w następnych latach.

Najbardziej zyskają na tym tygodniki opinii. Zanotują skokowy wzrost czytelnictwa w sieci do 27,7 proc. przy jednoczesnym niewielkim spadku czytelnictwa w wersji papierowej do 24,6 proc. (dziś 29,4). Wynika z tego, że za pięć lat tygodniki będzie czytać 46,4 proc. odbiorców, ponad półtora raza więcej niż obecnie. - Do e-wydań ludzi przyciąga interaktywność i dostęp do bardzo dużej ilości treści. No i spodziewają się niższej ceny - uważa Anuszevska.

(za: http://wyborcza.biz/biznes/1,100896,15506168,Czytamy_coraz_wiecej_prasy_To_efekt_cyfryzacji.html)

Temat: Tekst dziennikarski

Tekst nr 5

Na sprawowaniu władzy ukraiński dyktator Wiktor Janukowycz dorobił się ogromnych pieniędzy. W zeszłym roku - jak wyliczają aktywiści Majdanu - zarobił 4,5 mln dol. Powiązane z nim spółki kontrolują kilka luksusowych nieruchomości, a jego syn jest jednym z najbogatszych ludzi w kraju, z majątkiem szacowanym na pół miliarda dol..

Wszystko wskazuje na to, że na Ukrainie kosztem wielu zabitych i tysięcy rannych opozycja obaliła dyktatora, który dla utrzymania władzy gotów był strzelać do własnych obywateli. Dyktatora, który dodajmy, jak wielu kacyków na świecie uwielbiał luksus. Kilkoro aktywistów Majdanu publikuje w internecie - na stronie www.yanukovich.info - wieści o pieniądzach Wiktora Janukowycza, jego syna i zaprzyjaźnionych biznesmenów.

(http://wyborcza.biz/biznes/1,100896,15508393,Janukowycz_straci_olbrzymi_majatek_Zarobil_miliony_.html#TRNajCzytSST)

Tekst nr 6

Pekin zasnuty smogiem

Autor: bzato; źródło: IAR

W stolicy Chin trwa „powietrzna apokalipsa” – tak o utrzymującym się od dłuższego czasu nad miastem smogu mówią mieszkańcy Pekinu. Widoczność spada czasem nawet do kilkudziesięciu metrów, a w przeciwpływowych масечkach chodzą nawet ... zwierzęta.

Furorę w internecie robi zdjęcie psa, o którego właściciel zadbał jak o siebie – zarówno czworonóg, jak i jego pan noszą масечki przeciwpływowe. W ostatnich dniach poziom zanieczyszczenia powietrza w Pekinie ponad dziesięciokrotnie przekracza dopuszczalne normy. Tak duże skażenie przyczynia się do problemów z oddychaniem. Po wyjściu z pomieszczeń zamkniętych mieszkańcy skarżą się też na łzawienie z oczu. Władze Pekinu ogłosiły najwyższy stopień alertu przed zanieczyszczeniem, a to oznacza m.in. zakaz prowadzenia zajęć na świeżym powietrzu w szkołach.

(<http://tvp.info/informacje/swiat/pekin-zasnuty-smogiem/14141700>)